

sku. Útěk tří nejvýše postavených důstojníků inspektorátu koncentračních táborů Glückse, Maurera a Hösse, zůstával však neobjasněn. Hanns se postupně dopátral uprchlé Hössovy rodiny a následně i samého bývalého velitele Auschwitzu. Dopadení Rudolfa Hösse je vyvrcholením graduujícího příběhu, do něhož se vejde i touha zasahujícího komanda po živelné odplatě. Když stanul Rudolf 15. dubna 1946 před Mezinárodním vojenským tribunálem v Norimberku a pronesl své svědectví o vraždě odhadem tří milionů lidí, byly argumenty obhajoby ostatních vrcholných válečných zločinců doslova rozmetány.

Děj knihy se pak přenáší do současnosti vylíčením společné návštěvy muzea v Osvětimi vnukem Hannse Thomasem Hardingem a vnukem Rudolfa Rainerem Hössem. Krátká, ale vypovídající kapitola knihy přináší pohled na snahu o potlačení či přímo zapomenutí minulosti v rodinách zločinců, ale také pachutí po neuspokojeném trestu pro tisíce přeživších zločinců, která se nese rodinami postižených obětí.

Knihy Hanns a Rudolf přináší čtenáři nezvyklý pohled na válečné události a především životy dvou lidí, které spojovala zkušenost s nacismem. Text je čtivý, někdy proložený humorem, jindy nezvyklou syrovostí popisu a citacemi plnými hrůzy. Knihy tohoto typu přivádějí čtenáře do centra dění nenásilnou formou a představují nacistické zločince i jejich vyšetřovatele jako lidské bytosti. Práce je vhodnou formou vzdělávání pro laické čtenáře s láskou k moderní historii.

Vojtěch Kyncl

Nicholas KULISH –
Souad MEKHENNETOVÁ
Věčný nacist. Z koncentračního tábora Mauthausen do Káhiry. Neúnavné pátrání po lékaři SS Aribertu Heimovi
Praha – Kroměříž, Triton 2016, 328 s.,
ISBN 978-80-7553-010-3.

Dr. Josef Mengele byl do roku 1985 nejhledanějším nacistickým zločincem na světě. Jeho kariéra lékaře v koncentračním táboře Osvětim spojovaná s neslychanými zločiny, jež byly v naprostém kontrastu s Hippokratovou přísahou, zůstávají neznámější příkladem zneužití poznatků vědy. Ve stínu nechvalně proslulého masového vraha zůstává další nacistický zločinec, lékař SS Aribert Heim. V koncentračním táboře v Mauthausenu a to přímo v nemocničním revíru sloužil jen dva měsíce, za tu dobu si vysloužil pověst krutého vládce na životem a smrtí vyhlédnutých vězňů. Kniha se válečnou kariérou mladého lékaře zabírá jen okrajově, neboť ani vyšetřovatelé neměli o jeho zločinech mnoho informací. Ty, které se dochovaly, však bohatě stačily na obvinění a trest smrti.

Pozornost autorů se výrazně orientovala na problematiku stíhání nacistických válečných zločinců od války po současnost. Nejedná se o čistě trestněprávní problematiku, jak bychom očekávali, ale o popis života psanců, kteří se musejí skrývat i před svými dětmi. Útěk Ariberta Heima do Káhiry a poměrně časté konspirativní návštěvy jeho syna v Káhiře jsou důležitým vodítkem k pochopení nefunkčnosti justičních orgánů, pokusu o zapomenutí nepohodlné minulosti a cynického chování státních úřadů vůči obětem. Přesto je mnohaletá snaha o jeho dopadení určitým zadostiučiněním, že mu nebyl dopřán klid, jehož řada

jeho spolubojovníků zažívala ještě dlouho po válce v rozděleném Německu.

Kniha stojí za přečtení, i když má charakter vyprávěného příběhu na hraně mezi odbornou prací a investigativní žurnalistikou.

Vojtěch Kyncl

Jakub HOMOLKA

***Koncept racionální civilizace:
Patočkovy pojetí modernity ve světle
civilizační analýzy***

Praha, Togga – Karolinum 2016, 316 s.,
ISBN 978-80-7476-103-4.

Několik měsíců před začátkem letošního roku, v němž si připomínáme jak čtyřicáté výročí zveřejnění Charty 77, tak čtyřicet let od úmrtí jednoho z jejích prvních mluvčích, českého filosofa Jana Patočky, vyšla kniha Jakuba Homolky, věnovaná Patočkovu příspěvku k takzvané civilizační analýze. Homolkova monografie má za cíl interpretovat zvolený tematický výsek z Patočkova díla se zřetelem k dosud přehlíženému vlivu Maxe Webera a dalších autorit předválečné sociologie či historiografie. V první třetině knihy se autor pokouší vlastní interpretaci zarámovat exkurzem do složité publikační historie Patočkova díla a jeho dobového kontextu a pokukázat na s tím spjatá úskalí, s nimiž se setkává každý recipient. *Koncept racionální civilizace* jako poslední výstup řadu let trvajících badatelského angažmá ovšem bohužel nese všechny znaky prací autorů mladší generace, kteří se už „ve svém oboru“ do jisté míry postavili na vlastní nohy, ale při psaní především naplňují své představy o pravidlech diskurzu. Jako školní práce by tedy Homolkova kniha obstála na výběrnou – jako monografie, od níž očeká-

váme jistou elementární sdělnost i mimo akademickou půdu, uspokojí jen parciálně.

Východiskem Homolkova výkladu je záměr ukázat, že pojem civilizace je spojen také s jinými představami o moderním světě, než jaké reprezentuje například fenomén střetu civilizací (S. P. Huntigton) nebo civilizačního kolapsu (O. Spengler), resp. že historická sociologie nabízí v disciplíně zvané civilizační analýza překonání těchto konceptů. Jedním z nich je i výklad pojmu „racionální civilizace“, jež rozvinul Jan Patočka v návaznosti na dílo Maxe Webera (ale také na A. J. Toynbeeho). Jako první na to poukázal islandský sociolog Johann P. Arnason, o něhož se Homolka především opírá (Arnason dlouhodobě působí v Čechách). Patočka nadto přišel s vlastní představou modernity, kterou zastřešil pojmem „nadcivilizace“ (srov. základní rukopis z padesátých let „Nadcivilizace a její vnitřní konflikt“ ve Spisech Jana Patočky ve svazku *Péče o duši I*). Civilizační koncepty, dotýkající se modernity, autor zpracovává ve druhém oddíle knihy. Weberovská stopa v Patočkově díle je pro Homolku podstatná jako taková, jejímu zmapování se věnuje třetí oddíl knihy, jehož podtitul zní „přehlížený dialog s dílem Maxe Webera“. Spolu s výkladem o tom, jak Patočka překračoval a vlastním způsobem rozvíjel Weberovy teze, periodizuje Homolka Patočkovo dílo podle pojetí modernity do čtyř období. Příznačné je především to, že „Patočkovy interpretace Webera vycházely z historické zkušenosti, která sahala za Weberův obzor: český filosof se k modernitě vztahoval v souvislostech dvou světových válek, studené války a globalizace“ (s. 227).

Účelem tohoto textu není hledat důvody, proč „školský“ výklad dějin vlivů mezi autoritami a způsobů, jimiž se vlivy vepisují do

